

ग्रामीण कृषी मौसम सेवा
भारत मौसम विभाग
सुविड फाउंडेशन, रिसोड
वाशिम

हवामानावर आधारित कृषि सल्ला

दिनांक : 17-12-2024

वाँशिम(महाराष्ट्र) साठी हवामान पूर्वानुमान - वर जारी :2024-12-17 (पुढील पाच दिवसांसाठी सकाळी ८:३० वाजेपर्यंत वैध)

हवामान घटक	2024-12-18	2024-12-19	2024-12-20	2024-12-21	2024-12-22
पर्जन्यमान (मिमी)	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
कमाल तापमान (अं.से)	29.6	29.9	29.3	29.7	30.1
किमान तापमान (अं.से)	11.6	12.8	13.8	13.9	15.2
सकाळची सापेक्ष आर्द्रता (टक्के)	68	69	65	71	79
दुपारची सापेक्ष आर्द्रता (टक्के)	57	56	57	61	67
वाऱ्याचा वेग(किमी/तास)	5	6	6	8	11
वाऱ्याची दिशा(अंश)	87	82	65	50	90
मेघाच्छादन (ऑक्ट)	3	3	3	4	4

हवामान सारांश / चेतावणी:

वाशीम जिल्ह्यात भारतीय हवामान विभाग, प्रादेशिक हवामान केंद्र नागपूरच्या जिल्हास्तरीय मूल्यवर्धित अंदाजानुसार पुढील ५ दिवस आकाश अंशतः ढगाळ राहून वातावरण कोरडे राहण्याची शक्यता वर्तविण्यात आली आहे. • कमाल तापमान २९.३ ते ३०.१ अंश सेल्सियस दरम्यान तर किमान तापमान ११.६ ते १५.२ अंश सेल्सियस दरम्यान राहण्याची शक्यता वर्तविण्यात आली आहे.

कृषि सल्ला:

•हरभरा पिकाचे नियमित निरीक्षण करावे, शेतात मुळकुज किंवा मर रोगाचा प्रादुर्भाव ग्रस्त झाडे आढळून आल्यास ती उपटून नष्ट करावीत. ओलीत करताना पाण्याचा कार्यक्षम वापर व्हावा म्हणून सूक्ष्मसिंचन पद्धतीचा अवलंब करावा. •शेतकरी बांधवांनी कीटकनाशके, बुरशीनाशके इत्यादी फवारणी करताना स्वतःची योग्य ती काळजी/खबरदारी घ्यावी. फवारणी करताना संरक्षण कीट चा वापर करावा. •किडींच्या/ कीटकांच्या निरीक्षण करिता शेतामध्ये पिवळे चिकट सापळे/ कामगंध सापळे लावावेत •संध्याकाळी/रात्री टाकाऊ पदार्थ/तण व पिकाचे अवशेष जाळून शेतावर धूरीचे आवरण तयार करावे. यामुळे शेतवारातील रात्रीच्या तापमानाची घसरण बऱ्याच प्रमाणात कमी होईल.

संक्षिप्त संदेश सल्ला:

• तापमानातील घट लक्षात घेता, हंगामी पिके, फळपिके व भाजीपाला पिकामध्ये ठिबक सिंचन/तुषार सिंचन पद्धतीद्वारे हलके ओलीत करावे.

पिक निहाय सल्ला:

पिक	पिक निहाय सल्ला
कपाशी	• परिपक्व व पूर्ण फुटलेल्या बोंडातील कापूस शक्यतोवर सकाळच्या वेळेत वेचून घ्यावा. वेचलेला कापूस सावलीत वाळवावा व कोरड्या ठिकाणी त्याची साठवणूक करावी.कोरडवाहू कपाशीच्या पहिल्या तीन वेचण्याचा तसेच बागायती कपाशीच्या मधल्या चार वेचणींचा कापूस दर्जेदार असतो. हा कापूस शक्यतोवर

पिक	पिक निहाय सल्ला
	वेगळा साठवावा. कपाशीमध्ये गुलाबी बोंड अळीला नियंत्रित करण्यासाठी तिचे खाद्यान्न बंद व्हावे या उद्देशाने शेतकरी बंधूंनी फरदड घेऊ नये. म्हणून शेवटच्या वेचणीनंतर कपाशीच्या झाडांचे अवशेष गोळा करून नष्ट करावेत.
तूर	• ढगाळ वातावरणामुळे तूर पिकात शेंगा पोखरणान्या अळीच्या व्यवस्थापनाकरीता आर्थिक नुकसानीची पातळी लक्षात घेऊन इडोक्झीकार्ब १५.८ टक्के ईसी ६.६ मिली किंवा लॅमडा सायहॅलोथ्रीन ५ टक्के प्रवाही १० मिली किंवा इमामेक्टीन बेन्झोएट ५ टक्के एसजी ४.४ ग्राम प्रति १० लीटर पाण्यात मिसळून फवारणी करावी. •तूर पिकात ओलिताची सोय असल्यास व गरज पडल्यास पिकास ओलीत द्यावे.
करंडई	•रब्बी करंडई पिकाला गरज पडल्यास संरक्षित ओलीत करावे. पीक तन विरहीत ठेवावे. •करंडई पिकाच्या अधिक उत्पादनासाठी पिकाला संरक्षित ओलीत द्यावे. एक सिंचन सोय उपलब्ध असल्यास ५० दिवसांनी, दोन सिंचन सोय उपलब्ध असल्यास ३० आणि ५० दिवसांनी तसेच तीन सिंचन सोय उपलब्ध असल्यास ३०, ५० व ६५ दिवसांच्या पिक अवस्थेत पिकाला संरक्षित ओलीत द्यावे. •करंडई पिकाचे मावा किडीचा प्रादुर्भाव (३० टक्के प्रादुर्भावग्रस्त झाडे) दिसताच डायमेथोएट ३० टक्के प्रवाही १३ मिली १० लिटर पाण्यात मिसळून फवारणी करावी. फवारणी स्वच्छ वातावरण व हवा कमी असलेल्या वेळेत करावी.
ज्वारी	•ज्वारी पिकामध्ये तण व्यवस्थापन व अंतरमशागतीचे कामे करावीत. तसेच तापमानातील चढउतारामुळे ज्वारी पिकामध्ये लष्करी अळीच्या प्रादुर्भाव होण्याची शक्यता असून सर्वेक्षणासाठी एकरी ०५ कामगंध सापळे लावावेत. •वेळेवर पेरणी केलेल्या रब्बी ज्वारी पिकास पोटरीत येण्याच्या अवस्थेत पाणी द्यावे. •उशिरा पेरणी झालेल्या रबी ज्वारीमध्ये बागायती क्षेत्रात खोडकिडीचा प्रादुर्भाव होण्याची शक्यता असते. प्रादुर्भाव ग्रस्त झाडे मर रोगास बळी पडतात. ढगाळ वातावरण याकिडी साठी पोषक ठरते. म्हणून शेतकरी बंधूंनी खोडकिडीच्या नियंत्रणासाठी सायपरमेथ्रीन १० ईसी २ मिली किंवा क्लिनॉल्फॉस २५ ईसी या किटकनाशकाची २ मिली प्रतीलीटर पाण्यात मिसळून फवारणी पाहून करावी.
हरभरा	•हरभरा पिकाचे नियमित निरीक्षण करावे, शेतात मुळकुज किंवा मर रोगाचा प्रादुर्भाव ग्रस्त झाडे आढळून आल्यास ती उपटून नष्ट करावीत. •शेंडाखुडणी: यामुळे प्रति झाडांच्या फांद्यांची संख्या वाढते आणि पीक चांगले येऊन उत्पादनात वाढ होते. पेरणीनंतर ३५ - ४० दिवसांत शेंडाखुडणी पूर्ण करावी. •हरभरा पिकात आंतरमशागत जसे निंदण करून पीक तण विरहीत ठेवावे. •ओलिताची सोय असल्यास पिकास पाणी द्यावे. •मागील आठवड्यात हवामान अंशतः ढगाळ आणि रात्रीचे तापमान कमी असल्यामुळे वेळेवर पेरणी केलेल्या प्रारंभिक वाढ अवस्थेत घाटेअळीच्या प्रादुर्भावासाठी अनुकूल आहे, त्याच्या व्यवस्थापनासाठी शेतात हेक्टरी २० पक्षीथांबे उभारल्यामुळे अळ्यांची संख्या कमी होण्यास मदत होते, हरभरा पिकात आर्थिक नुकसान पातळी (एक ते दोन अळी प्रति झाड किंवा ५ टक्के झाड नुकसान) असल्यास घाटे अळीच्या (हेलीकोव्हरपा) च्या प्रारंभिक प्रादुर्भावाचे व्यवस्थापन करण्यासाठी ५ टक्के निंबोळी अर्क किंवा क्लिनॉल्फॉस २५ टक्के इसी २० मिली प्रति १० लिटर पाण्यात मिसळून फवारणी करावी. प्रती १० लिटर पाण्यात प्रथम फवारणी करावी.
गहू	•बागायती गव्हाची उशीरा येणाऱ्या वाणाची पेरणी लवकर उरकून घ्यावी. पेरणीच्या वेळेस जमिनीत पुरेसा ओलावा असणे गरजेचे आहे. बागायती गव्हाची पेरणी जमीन ओलीत करून करावी. गव्हाचे पेरणीच्या वेळी बियाणे ५ ते ६ सेंमी. पेक्षा खोल पडणार नाही याची काळजी घ्यावी अन्यथा बियाण्याची उगवणक्षमता कमी होऊ शकते. शेतकरी वर्गाने गव्हाच्या बागायती उशिरा पेरणीसाठी हेक्टरी १२५-१५० किलो बियाणे वापरावे तसेच दोन ओळीतील अंतर १५ किंवा १८ सेंमी. ठेवावे. •गहू पिकात पेरणीनंतर ३० ते ४० दिवसांचे आत तणांचे प्रमाण लक्षात घेऊन १ किंवा दोन वेळेस निंदन करावे. रुंद पानाच्या तणाचे व्यवस्थापनासाठी मेटासल्फुरोन मेथाइल या तण नाशकाची प्रती हेक्टरी ४ ग्राम क्रियाशील घटक किंवा ५०० लिटर पाण्यात मिसळून पेरणीनंतर २५ ते ३० दिवसांनी फवारणी करावी. •वेळेवर पेरणी केलेल्या गहू पिकामध्ये पेरणी नंतर २०-२५ दिवसांनी (मुकुट मुळे वाढ अवस्था) ओलिताच्या वेळी युरिया खत ५० किलो प्रति हेक्टरी द्यावे. •गहू पिकास पेरणीनंतर १८ ते २० दिवसानंतर मुकुट मुळे फुटण्याच्या अवस्थेत पहिले पाणी द्यावे. या अवस्थेत पाण्याचा तण बसल्यास ३३ टक्के पर्यंत उत्पादनात घट येऊ शकते. •सध्याच्या हवामानामुळे गहू पिकावरील मावा किडीच्या नियंत्रणासाठी थायोमिथोक्झाम २५ डब्लूजी १० ते १५ ग्रॅम किंवा क्लिनॉल्फॉस २५ टक्के प्रवाही इसी ४० मिली प्रति १० लिटर पाण्यात मिसळून फवारणी करावी.

फळे आणि भाजीपाला पिक निहाय सल्ला:

फळे आणि भाजीपाला पिक	फळे आणि भाजीपाला पिक निहाय सल्ला
कांदा	• कांदा पुनर्लागवड : सपाट वाप्यामध्ये ६-८ आठवड्यांचे रोप १० x १० से. मि . अंतरावर लागवड करावी. हेक्टरी १०० किलो नत्र, ५० किलो स्फुरद व ५० किलो पालाश द्यावे . नत्राची अर्धी मात्रा तसेच संपूर्ण स्फुरद व पालाश लागवडीवेळी व राहिलेला अर्धनत्र लागवडी नंतर ३० दिवसांनी द्यावा . सोबतच हेक्टरी ३० किलो गंधकाची मात्रा बेन्तोसल्काच्या माध्यमातून द्यावी. • ओलीत: दर ८ -१२ दिवसांनी पाण्याच्या पाळ्या द्याव्यात .पिकाच्या गरजेनुसार जमिनीच्या मगदुरानुसार हा कालावधी

फळे आणि भाजीपाला पिक	फळे आणि भाजीपाला पिक निहाय सल्ला
	कमी जास्त करावा . • कांदा पिकामध्ये करपा रोगाचा प्रादुर्भाव होण्याची शक्यता असल्याने शेतकऱ्यांनी प्रादुर्भावग्रस्त शेतात डायथेन एम-४५ या बुरशीनाशकाची २५ ग्रॅम प्रति १० लीटर पाण्यात मिसळून फवारणी करावी.
हळद	•हळद पिकाला पाण्याचा ताण बसू नये म्हणून दर ८-१० दिवसांनी ओलीत करावे. जमिनीच्या मगदुराप्रमाणे किंवा पिकाच्या गरजेनुसार हा कालावधी कमी जास्त करावा. • सध्या बऱ्याच ठिकाणी ढगाळ वातावरणामुळे हळदीवर करपा, पानावरील ठिपके प्रादुर्भाव दिसून येत आहे. हळदीवरील पानावरील ठिपके आणी करपा याच्या व्यवस्थापनासाठी कार्बेन्डॅझीम ५० टक्के ४०० ग्रॅम किंवा मॅन्कोझेब ७५ टक्के ५०० ग्रॅम किंवा कॉपर ऑक्सीक्लोराईड ५० टक्के ५०० ग्रॅम प्रती एकर फवारणी करावी. •हळद पिकात कंदमाशीचा प्रादुर्भाव दिसून येत असल्यास याच्या व्यवस्थापनासाठी १५ दिवसाच्या अंतराने क्लिनॉलफॉस २५ टक्के २० मिली किंवा डायमीथोएट ३० टक्के १० मिली प्रति १० लिटर पाण्यात मिसळून आलटून पालटून फवारणी करावी. उघडे पडलेले कंद मातीने झाकून घ्यावेत. (हळद पीकर केंद्रीय कीटकनाशक मंडळातर्फे लेबल क्लेम नसल्यामुळे विद्यापीठ शिफारशीत संशोधनाचे निष्कर्ष दिले आहेत.)
संत्रा	•थंड हवामानाच्या काळात मातीच्या पुष्टभागाची थंडी कमी करण्यासाठी थर्मल इन्सुलेशनसाठी झाडांच्या आवळ्यामध्ये सेंद्रिय आच्छादनाचा वापर करणे गरजेचे आहे. मृग बहार संत्रा बागांमध्ये गरजेनुसार ओलीत करावे. •संध्याकाळी/रात्री टाकाऊ पदार्थ/तण व पिकाचे अवशेष जाळून शेतावर धूरीचे आवरण तयार करावे. यामुळे शेतवारातील रात्रीच्या तापमानाची घसरण बऱ्याच प्रमाणात कमी होईल. •मृग बहाराची फळे असलेल्या संत्रा झाडांना नियमित ओलीत करावे. झाडांच्या आवळ्यांत पाला-पाचोळ्याचे ४ इंच जाड आच्छादन करावे. •आंबिया बहार घेण्यासाठी ओलीत थांबवून पाण्याचा ताण द्यावा. फळ काढणी नंतर मृत/जुनाट फांद्या काढून नष्ट कराव्यात त्यानंतर १ टक्के कार्बेन्डॅझीम या बुरशीनाशकाची फवारणी करावी. •मावा किडीचा प्रादुर्भाव आर्थिक नुकसान पातळी गाठली असल्यास डायमिथोएट १.५ मिली किंवा इमिडाक्लोप्रिड ०.५ मिली प्रति लिटर पाण्यात मिसळून फवारणी करावी. आवश्यकता भासल्यास दुसरी फवारणी या पैकी एका किटकनाशकाची आलटून पालटून १५ दिवसाच्या अंतराने फवारणी करावी
पेरू	काढणीस तयार झालेल्या पेरू फळांची काढणी करून घ्यावी. पेरू बागेत फळ कूज रोगाचा प्रादुर्भाव टाळण्यासाठी कच्चा फळावर कॉपर ऑक्सीक्लोराईड ५०% डब्ल्यू.पी. २५ ग्रॅम प्रति १० लिटर पाण्यात मिसळून स्वच्छ वातावरणामध्ये करावी. तसेच खाली पडलेली रोगग्रस्त व कीडग्रस्त फळे गोळा करून नष्ट करावीत. फळ माशीच्या व्यवस्थापनासाठी बागेत प्रति एकरी ५ कामगंध सापळे ठेवावेत.
वांगे	•भाजीपाला पिकात आवश्यकतेनुसार आंतरमशागत करावी. •रोपांची शेतात लागवड होऊन १ महिन्याचा कालावधी झालेल्या वांगी पिकाला नत्र खत ३० किलो /हेक्टर या प्रमाणात द्यावे. •तापमानात झालेल्या चढउतारामुळे वांगी पिकामध्ये शेंडा व फळ पोखरणान्या अळीचा प्रादुर्भाव दिसून येत आहे याच्या व्यवस्थापनासाठी क्लोरानट्रानिलीप्रोल १८.५ एससी ४ मिलीप्रती १० लिटर पाण्यात मिसळून फवारणी करावी.
टोमॅटो	• ढगाळ वातावरणामुळे टोमॅटो पिकामध्ये करपा रोगाचा प्रादुर्भाव दिसून असल्यास नियंत्रणासाठी मॅन्कोझेब ७५ डब्ल्यू.पी. २५ ग्राम किंवा कॉपर ऑक्सीक्लोराईड ५० डब्ल्यू.पी. २५ ग्राम, १० लिटर पाण्यात मिसळून फवारणी करावी.
मिरची	• मिरची पिकातील फुलांची गळ कमी करण्यासाठी प्लॅनॉफिक्स ५ मी.ली.प्रती ९ लिटर पाण्यात मिसळून मिरची लागवडीनंतर ५० व ७० दिवसांनी फवारणी करावी. मिरची पिकावरील रसशोषक किडीच्या व्यवस्थापनासाठी ५ टक्के निंबोळी अर्काची किंवा इमिडाक्लोप्रिड १७.८ टक्के प्रवाही ५ मिली प्रति १० लिटर पाण्यात मिसळून फवारणी करावी. सध्याच्या हवामानामुळे मिरची पिकावर चुरडा – मुरडा या विषाणू जन्य रोग पांढरी माशी व फुलकिडे या किडी मार्फत होऊ शकतो .त्यामुळे पिकाचे पाने बारीक वाकडी होऊन सुरकुत्या पडल्यासारखी निस्तेज होतात त्यामुळे झाडाची वाढ खुंटते .पांढरी माशीच्या नियंत्रणासाठी पिवळे तसेच फुलकिड्यासाठी निळे चिकट सापळे लावावेत.रासायनिक कीटकनाशकाचा वापर करावयाचा असल्यास फुलकिडे नियंत्रणासाठी फीप्रोनिल ५ % ई सी १५ मिली किंवा स्पिनोसॅड ४५ ई सी ४ मिली प्रति १० लिटर पाण्यात मिसळून फवारणी करावी.

पशुधन विषयक निहाय सल्ला:

पशुधन विषयक	पशुधन विषयक निहाय सल्ला
गाय	•हिवाळ्यामध्ये सततचे कमी होत असलेले तापमान दुध उत्पादनामध्ये घट निर्माण करते. त्यासाठी दुधाळ जनावरांना प्रथिनयुक्त आहार द्यावा. सध्याचे किमान तापमान लक्षात घेता मुख्यतः रात्रीच्या वेळी जनावरांचे थंडीपासून संरक्षण करावे.
बकरा किंवा बकरी	•सध्याच्या हवामान परिस्थितीत शेळ्यांना पिण्यासाठी कोमट पाण्याची व्यवस्था करावी. तसेच गोठ्याला गोणपाटाचे पडदे लावावेत, जेणेकरून थंडीपासून शेळ्यांचे संरक्षण होण्यास मदत होईल. • शेळ्यांना पायखुरी/तोंडखुरी, घटसर्प आणि आंत्रविषार टाळण्याकरिता पशुवैद्यकीय अधिकाऱ्याच्या सल्ल्याने लसीकरण करावे. जनावरांना स्वच्छ आणि थंड पाण्याची सोय करावी.

कुकुटपालन विषयक निहाय सल्ला:

कुकुटपालन विषयक	कुकुटपालन विषयक निहाय सल्ला
पक्षी	•कुक्कुटपालनामध्ये थंडीच्या दिवसात पक्षांना उबेची आवश्यकता जास्त असते म्हणून पिवळ्या प्रकाशाच्या बल्बची संख्या किंवा आवश्यकतने नुसार जमीनीपासून उंची बदलवत रहावी तसेच शेडला गोणपाट/पोत्यांचे पडदे लावून थंडीपासून संरक्षण करावे.

इतर (माती / जमीन तयार करणे) निहाय सल्ला:

इतर (माती / जमीन तयार करणे)	इतर (माती / जमीन तयार करणे) निहाय सल्ला
सामान्य सल्ला	•हवामान आधारित कृषी सल्ला पत्रिकेमध्ये नमूद तारखांची वैधता हि नमूद तारखेच्या मागील दिवसाच्या सकाळी ०८:३० वाजेपासून नमूद तारखेच्या सकाळी ०८:३० वाजेपर्यंत असेल, याची नोंद घ्यावी.